קסבר רב פפא כי אמר רב לא שנא במלוה ולא שנא בפקדון רב זביד מ"ט לא אמר כרב פפא לא מיתוקמא מתני' בשכיב מרע ממאי מדקתני האומר תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה טעמא דמת הא מחיים נותנין טעמא דאמר תנו הא לא אמר תנו אין נותנין ושכיב מרע אע"ג דלא אמר תנו נותנין (א)דתנן בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא רבי שמעון שזורי אומר (ב)אף המסוכן מתקיף לה רב אשי ומאן נימא לן דמתני' רבי שמעון שזורי היא דלמא רבנן היא גופא אמר רב הונא אמר רב (ג)(א)מנה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה °אמר רבא מסתברא מילתיה דרב בפקדון אבל במלוה לא והאלקים אמר רב (ב)אפילו במלוה אתמר נמי אמר שמואל משמיה דלוי מלוה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה וטעמא מאי אמר אמימר נעשה כאומר לו בשעת מתן מעות שעבדנא לך לדידך ולכל דאתו מחמתך א"ל רב אשי לאמימר אלא מעתה הקנה לנולדים דלא הוו בשעת מתן מעות הכי נמי דלא קנו דאפילו לר"מ דאמר (ד)אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ לדבר שישנו בעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא אלא א"ר אשי

בההיא

רש"י

לא שנא במלוה. ואע"ג דלהוצאה ניתנה ואינה בעין הלכך לא בעינן צבורין אי במעמד שלשתן קמיירי מתני': **טעמא דמת.** הוא דלא יתנו דאין גט לאחר מיתה(ה): **הא מחיים נותנין.** ולא צריך תו לאימלוכי ביה: **וטעמא דאמר תנו.** כלומר והא דדייקינן הא מחיים נותנין טעמא דאמר מעיקרא תנו כדקתני תנו גט לאשתי: **הא לא אמר תנו.** אלא כתבו לא הוי תלי תנא דמתני' טעמא דלא יתנו משום מיתה דאפילו מחיים נמי אין נותנין עד דלימא תנו מדלא קתני האומר כתבו גט (זה) לאשתי ומת לא יתנו לאחר מיתה ש"מ דאי אמר הכי אפילו מחיים נמי לא יהבינן ואי בשכיב מרע אע"ג דלא אמר תנו אלא כתבו יהבינן כרבי שמעון שזורי: **היוצא בקולר.** ליהרג: **ואמר כתבו גט לאשתי.** כדי שלא תזקק ליבם: **הרי אלו יכתבו ויתנו.** דמתוך שהוא בהול על נפשו לא גמר למילתיה ומיהו כתבו ותנו הוה דעתיה: **המפרש.** בים: **והיוצא בשיירא.** למדבר: **אף המסוכן.** שכיב מרע: במילתיה דשמואל גרסי' **מלוה לי בידך:** **מאי טעמא.** במלוה קנה הא ליתא בעינא דלקנייה: **נעשה כאומר לו.** לוה למלוה: **בשעת מתן מעות.** דהלואה: **משעבדנא.** מהשתא לכל מאן דאתי מחמתך הלכך כי א"ל תנהו לפלוני איגלאי מילתא דמשעת מתן מעות אשתעבד ליה: **הקנה.** מלוה זו: **לנולדים.** שזה המקבל נולד לאחר אותה הלואה: **הכי נמי דלא קנו.** דכיון דטעמא משום שעבודא דקביל עליה לוה בשעת הלואה לאישתעבודי להאי דאתי מחמתיה הוא ואיהו לא היה בעולם בההיא שעתא לא קני: **ואפי' לר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.** כגון מוכר פירות דקל או מה שתעלה מצודתי: **הני מילי.** כי מקנה לאדם שישנו בעולם אבל לדבר שאינו בעולם לא:

בההיא

תוספות

קסבר רב פפא כי אמר רב לא שנא מלוה לא שנא פקדון. וא"ת ולרב פפא (ו)ורב גופיה אמאי לא אוקי מתני' במעמד שלשתן ואפי' אין צבורין וכי תימא משום דלא משמע ליה לישנא דמתני' במעמד שלשתן אם כן מהאי טעמא הוה ליה למימר דרב פפא לא אמר כרב זביד וי"ל אע"ג דמתני' לא משמע ליה לרב במעמד ג' מ"מ מדאתא רב פפא לאיפלוגי ארב זביד משמע שיש לו כח וטעם [א] דבשום ענין לא מפרשא מילתא דרב [ב] משום מעמד שלשתן:

ממאי מדקתני תנו ולא קתני כתבו. וא"ת הא דקתני תנו אשמעי' דאפי' הכי אין כופין את היורשים לשחרר כרבי דפליג בירושלמי(ז) אדרבנן ואמר דתנו לא הוי כשיחררו אלא ככתבו ואין כופין [ג] וי"ל דמתני' לא אתא לאשמועינן בדין מצוה לקיים דברי המת אם כופין היורשים לקיים אם לאו אלא לאשמועי' דאין גט לאחר מיתה ועוד דמסתמא [ד] כרבנן [ה] אתיא:

גופא אמר רב הונא אמר רב כו' תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה. °אוריב"א וכן ר"ת דבמעמד ג' קנה בעל כרחו של לוה או של נפקד דאי לא קני אלא מרצונו למאן דאמר דוקא בפקדון קנה למה הוצרכו לתקן מעמד ג' יאמר לו זכי [ו] ואין נראה לומר דהוצרכו לתקן למקום שאין הפקדון ביד הנפקד אלא ביד אחרים דלא יועיל אם (ח)יאמר זכי [ז] ועוד אף כשאין הפקדון ביד הנפקד יקנה באודיתא כדאמר התם (ב"ב דף קמט.) אדהכי נפקא אודיתא מבי איסור גיורא אלא נראה להם דאפי' בעל כרחו של נפקד קני [ח] וכן גבי איסור גיורא [ט] דקאמר רבא היכי ליקניניהו רב מרי להני זוזי אי במעמד ג' לא אזילנא משמע דאם היה הולך היה קונה בע"כ [י] ואין לומר [יא] אם היה הולך שם היה מתרצה לפי שהיה מתבייש בפני איסור לומר אין רצוני דאם כן בלא מעמד שלשתן הוה לי' למימר לא אזילנא שלא יאמר לו זכה כי מסתמא היה הפקדון ביד רבא [יב] ומיהו להאי טעמא דמפרש בסמוך בההיא הנאה דקא משתניא ליה ממלוה כו' משמע דלא קני אלא מדעתו אלא דבלאו הכי מפיק ליה מההוא טעמא:

תנהו לפלוני במעמד ג' קנה. אומר ר"ת דלאע"ג דהמוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול מכר או נתן במתנה במעמד שלשתן אינו יכול למחול וכן משמע בפ"ב דקדושין (דף מח.) דקאמר [יג] במלוה [יד] בשטר פליגי בדשמואל [טו] דמ"ד מקודשת לית ליה דשמואל ומר אית ליה דשמואל ואיבעית אימא כולי עלמא אית להו דשמואל ובהאשה סמכה דעתה קמיפלגי מ"ד מקודשת סבר דסמכה דעתה דלא שביק לדידה ומחיל לאחריני וכי קאמר במלוה על פה פליגי בדרב הונא אי קנה במעמד ג' במלוה משמע דאי אית להו דרב הונא אף במלוה לכולי עלמא מקודשת ואי יכול למחול אמאי מקודשת למאן דאית ליה גבי מלוה בשטר דלא סמכה דעתה ואמאי לא מסיק ואיבעית אימא כולי עלמא קנה במלוה אפילו מלוה על פה ובהאשה סמכה דעתה פליגי כדמסיק אדשמואל אמלוה בשטר אלא משמע דבמעמד שלשתן אינו יכול למחול [טז] וא"ת בפ' החובל (ב"ק דף פט.) גבי [יז] היא שחבלה באחרים [יח] דפריך ותזבין כתובתה בטובת הנאה [יט] ומשני כל לגבי בעלה ודאי מחלה והשתא אכתי תמכור במעמד שלשתן דאז לא תוכל למחול דאע"ג דהבעל ודאי לא יתרצה הא פרישית דאפי' בעל כרחו קני ועוד גבי שחבלה בבעלה תמכור במעמד ג' דסם יתרצה הבעל כדי לגבות חבלתו וכן בספ"ק דב"מ (דף יט:) גבי מצא שובר דפריך בזמן שהאשה מודה אמאי יחזיר לבעל ניחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי [כ] כו' ומשני ש"מ איתא לדשמואל [כא] והשתא ניחוש דלמא מכרה במעמד ג' דאינה יכולה למחול וי"ל דלא תקינו מעמד ג' בכתובה דאפשר שלא תבא לידי גבייה לעולם [כב] ועי"ל דהתם גבי שובר אין לחוש כלל דשמא מכרה במעמד שלשתן דאם אין עדים שמכרה א"כ הבעל והאשה יכפרו המכירה [כג] ואם יש עדים ואומרים שהבעל נתרצה או אפילו שתק [כד] ודאי השובר שקר [כה] ואם מיחה [כו] אז מוכח שהשובר אמת וליכא למיחש דלמא כתבה ליתן בניסן כו':

במעמד שלשתן קנה. אומר ר"ת דלא תקינו מעמד שלשתן בעובד כוכבים [כז] אם הנפקד או הלוה עובד כוכבים ואמר ליה ישראל תנהו לישראל אחר [כח] לא קנה כיון דאפילו אמר לו זכי לא קנה כיון דאין זכיה לעובד כוכבים ה"ה במעמד ג' לא קנה ואם המקבל עובד כוכבים ואמר ישראל לישראל תנהו לפלוני עובד כוכבים כל זמן שאינו חוזר בו יתן אפי' אמר ליה בלא מעמד ג' אבל אם חוזר בו לא יתן לעובד כוכבים אפי' אם אמר לו במעמד ג' [כט] אם לא שאינו יכול להשמט מן העובד כוכבים [ל] ואם הנותן עובד כוכבים [לא] נראה דקנה [לב] דאם ממונו של ישראל הפקיעו על ידי מעמד ג' דהוי הלכתא בלא טעמא כל שכן ממון העובד כוכבים ועוד דבדינייהו דיינינן ליה שאמרינן לו לעובד כוכבים כך דינכם כדאמרי' בהגוזל בתרא (ב"ק קיג.):

הקנה לנולדים הכי נמי [לג] דלא קנו. פי' הקנה לנולדים במעמד שלשה שלא נולדו עדיין בשעת מתן מעות הכי נמי דלא קנו [לד] ולספרים דגרסי הכי נמי דקנו הכי פי' הקנה לנולדים בקנין בעלמא בלא מעמד שלשה דלא הוו בשעת קנין שלא נולדו עדיין ה"נ דקנו דהא במעמד שלשתן קנו אפי' נולדו אחרי כן:

לדבר שאינו בעולם מי אמר. הך סוגיא אליבא דרב הונא קיימא דאית ליה אדם מקנה דשלב"ל ולא לדבר שלא בא לעולם דבהאשה רבה (יבמות צג.) אית ליה גבי פירות דקל משבאו לעולם אינו יכול לחזור בו ובפרק מי שמת (ב"ב דף קמב.) קאמר רב הונא דהמזכה לעובר אף לכשתלד לא קנה ורב נחמן הוי איפכא מדרב הונא דאית ליה התם [לה] לכשתלד קנה [לו] ובהאשה רבה (יבמות צג.) קאמר רב נחמן [לז] אף משבאו לעולם יכול לחזור בו [לח] (ט)וא"ת מהיכא שמעינן ליה לר' מאיר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו מההיא דקתני (שם צג:) לאחר שתתגיירי ושתשתחררי מקודשת [לט] מההיא גופא שמעינן נמי דאדם מקנה לדבר שלא בא לעולם דהא קתני לאחר שאתגייר לאחר שאשתחרר דמקודשת ויש לומר דעובד כוכבים ועבד איתנהו בעולם אלא שמחוסרים גירות ושחרור ולא דמו לנולדים דליתנהו בעולם כלל ואע"ג דילפינן מינה דאדם מקנה לר"מ פירות דקל [מ] ולא מפלגינן [מא] היינו משום דאית לן למימר דקאי בשיטתיה דרבי אלעזר בן יעקב דאמר (קידושין סב:) האומר פירות ערוגה זו מחוברין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו התלושין לכשיביאו שליש ויתלשו דבריו קיימין:

אם

עין משפט נר מצוה

פג א ב מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' ח ופ"ג מהל' זכיה הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קכו סעי' א וסי' סו סעיף יט:

מוסף תוספות

א. דאפי' רב זביד דס"ל דלישנא דמתני' משמע שפיר במעמד שלשתן. תוס' הרא"ש. ב. דמוקי מתני' בצבורין. תוס' הרא"ש. ג. את היורשין לשחרר משום מצוה לקיים דברי המת. תוס' הרא"ש. ד. מתני'. תוס' הרא"ש. ה. דירושלמי דאומר תנו כאומר שחררו דמי. תוס' הרא"ש. ו. ואמרי' בפ' המוכר את הספינה ברשות הלה המופקדים אצלו כיון שקבל עליו קנה לוקח. תוס' הרא"ש. ז. [ד]משום מילתא דלא שכיחא כזה לא היו מתקנין מעמד שלשתן דהוי כהלכתא בלא טעמא. תוס' הרא"ש. ח. כדי שיוכל כל אחד להסתפק בשלו ולמכרו וליתנו כרצונו. רשב"א. ט. דהו"ל תריסר אלפי זוזי בי רבא. תוס' הרא"ש. י. שהרי רבא לא היה מתרצה שיקנם רב מארי. תוס' הרא"ש. יא. הא דקאמר רבא לא אזילנא משום. תוס' הרא"ש. יב. א"נ אם היה אומר לו זכה היה אומר לו איני רוצה. תוס' הרא"ש. יג. התקדשי לי. תוס' הרא"ש. יד. ר' מאיר אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת, ומפרש התם. פלוגתייהו בתרתי, במלוה ע"פ ובמלוה בשטר, במלוה. שיטות קדמונים. טו. דאמר המוכר שט"ח לחברו וחזר ומחלו, מחול. תוס' הרא"ש. טז. דכיון דהיו שלשתן במעמד אחד נסתלק שעבוד המלוה מעל הלוה, ואפי' שיעבוד הגוף שהיה הלוה משתעבד למלוה פקע, ומשתעבד גופו לשני, ולא נשאר לראשון שום זכות בו, הלכך אין מכירתו כלום, אבל מוכר שט"ח שלא בפני הלוה, השיעבוד שיש למלוה על גופו של לוה אין קנין נתפס בו להקנות אותו שיעבוד ללוקח, הלכך נשאר זכות למלוה בו, ומחילתו מחילה וכו'. רא"ש. יז. האשה והעבד פגיעתן רעה. פי' הר"ן. יח. פטורו[ה] וכו' משום דלית לה לשלומי. פי' הר"ן. יט. ותתן לי' להההוא דחבלה ליה. פי' הר"ן. כ. [ו]זבנה לכתובתה בטובת הנאה מניסן ועד תשרי ואזיל הבעל ומפיק תברא ואתי לוקח למטרף לקוחות שלא כדין. פי' הר"ן. כא. ומתוך שיכולה למחול מהמנינן לה דשובר זה מיד הבעל נפל, ולאו משום מגו אלא כלומר בכלל דבריה שהיא אומרת החזירו לו השובר וכו' יש מחילה. ריטב"א. כב. דמנה לי בידך קאמרי', אבל היכא דלית לי' גביה כלום, לא, וגבי כתובה כמאן דלית לי' גביה כלום דמי דדלמא לא מגרש לה ותמות בחייו. רמב"ן ב"ב קמד. ד"ה מנה. כג. ושובר לא מעלה ולא מוריד. שיטות קדמונים. כד. שתיקה בהא כהודאה דמיא. רשב"א. שלא פרע הכתובה. שיטות קדמונים. כה. שאם היה אמת שיהא שובר בידו לא היה מחייב את עצמו ליתן הכתובה ללוקח. שיטות קדמונים. כו. בידה מחמת טענת שובר. רשב"א. כז. דכיון דהלכתא בלא טעמא היא הבו דלא לוסיף עלה. תוס' הרא"ש. והוסיף ר"י לבאר דג' חלוקים יש בדבר. רא"ש. כח. במעמד שלשתן. רא"ש. כט. וחייב הנפקד להחזיר למפקיד. תוס' הרא"ש. ל. שלא יפרע לו, לפי שבדיניהם הוא חייב ליתן לו מכיון שאמר לו ליתן, אז ודאי יתן לגוי ופטור מן המפקיד. תוס' הרא"ש. דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה כי ידע שיצטרך הנפקד לתתן לעובד כוכבים. רא"ש. ועי' עוד טעם במרדכי. לא. והנפקד והמקבל מתנה ישראל. תוס' הרא"ש. לב. ישראל, ויכול להוציאו מן הנפקד בב"ד. תוס' הרא"ש. ואפי' אם זכיה מטעם שליחות אתרבאי ואין שליחות לעובד כוכבים, מ"מ נימא ק"ו. מרדכי. לג. לדבריך. תוס' הרא"ש. לד. ובמעמד שלשתן משמע כל מי שישנו עתה בעולם, אע"פ שלא היה בעולם בשעת מתן מעות. תוס' הרא"ש. לה. המזכה לעובר לא קנה, דלא חשיב עובר כבא לעולם, אפ"ה אמר. תוס' הרא"ש. לו. דאדם מקנה לדבר שלא בא לעולם. תוס' הרא"ש. לז. גבי פירות דקל. תוס' הרא"ש. לח. דאין אדם מקנה וכו'. תוס' הרא"ש. לט. שהאשה מקנה עצמה לבעל קודם שתתגייר ושתשתחרר דהיינו דבר שלא בא לעולם קודם שנעשית ישראלית ועדיין לא שייכי בה קידושין. תוס' הרא"ש. מ. אע"פ שלא באו לעולם כלל. תוס' הרא"ש. מא. (ד)לענין דבר שלא בא לעולם. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) לקמן סה: ב"ב קמו: חולין עה: מנחות ל. טבול יום פ"ד מ"ה, ב) [כתובות נה:], ג) קדושין מח. ב"ב קמד. קמח. [לקמן יד.], ד) יבמות צג. קדושין סג. [לקמן מב: ב"מ לג: ב"ב עט: קכז: קלא. קמא:], ה) [כתובות ג:], ו) [נ"ל רב], ז) פ"א ה"ה, ח) יאמר זכי דאף כשאין, ט) [וע' תוס' כתובות ז: ד"ה המזכה],

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מסתברא. כעין זה כתובות דף קב ע"ב ב"ק דף קו ע"א ב"מ דף טז ע"ב סנהדרין דף עב ע"א: **תום' ד"ה גופא וכו' אוריב"א וכו'.** ע' ב"ב ד' פט ע"א תד"ה ה"ג:

מוסף רש"י

היוצא בקולר. ליהרג למלכות (לקמן סה:) שנתחייב מיתה למלכות (חולין עה:). **ואמר כתבו.** אע"פ שלא אמר תנו (לקמן סה:). **הרי אלו יכתבו ויתנו.** דמחמת טורדתו שהוא בהול על נפשו לא הספיק לגמור דבריו ומעיקרא לכתבו ותנו נתכוון (כתובות נה.) אף על גב דלא אמר תנו, דעתיה שיתנו לה ועשאן שלוחים אף לגרש, אלא שהיה בהול על נפשו (חולין עה:) דמסתמא גלי דעתיה מדאמר כתבו דלשם נתינה קאמר משום דיוצא ליהרג, דלא ניחא ליה דתיפול קמי יבם (מנחות ל:). **אף המפרש.** מן הישוב ליס (חולין עה:). **אף המסוכן.** חולה (לקמן סה:) מתוך חליו (חולין עה:) הגוסס, דאמרינן לא אמר כתבו אלא ליתנו, הואיל ומסוכן הוא לא נתכוון לצחק בה (כתובות נה.) שדעתו שיכתבו ויתנו לפטור את אשתו מן הייבום נתכוון (רשב"ם ב"ב קמו:). **דאפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בעולם.** דתנן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי כו' אינה מקודשת, ר"מ אומר מקודשת (רשב"ם ב"ב קמא: ועי' קדושין סג.). **הני מילי לדבר שישנו בעולם.** בשעת קנין, אלא שעדיין לא הגיע זמנו לקנות, כדקתני הרי את מקודשת לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי כו', אלמא הנקנית לו הרי הוא בעולם, אלא שעדיין לא נתגייר ולא הגיע זמנה לקנות, אבל עובר אינו בעולם ולא קני מידי (ב"ב שם).